

pogledi.si

Beril

napredno

Priporoči

0

Tweet 0

Popolnost, ki jo je prepoznal v naravi

Besedilo: Aleksandra Zorko Fotografije: Domen Pal in arhiv MAO

14. 12. 2011 1

Znameniti stol Rex oblikovalca Nika Kralja poznamo vsi, številnih drugih pa ne tako dobro, čeprav smo sedeli ali še sedimo na njih. Njegova Lupina je bila nekoč nepogrešljiva v čakalnicah, z modularnim sistemskim pohištvom Futura, Savinja, Javor in Konstrukta je bil opremljen marsikateri dom. Omenjeno pohištvo in številni drugi kosi, ki jih je oblikoval Niko Kralj, bodo od jutri do 4. marca 2012 na ogled na razstavi Niko Kralj, neznani znani oblikovalec v Muzeju za arhitekturo in oblikovanje (MAO).

To bo prvi obsežen retrospektivni pregled Kraljevega dela, njegove oblikovalske poti in vloge, ki jo je imel pri razvoju oblikovalske stroke v Sloveniji. Iz zbirke MAO bodo prvič na ogled postavili njegove arhive, skice, fotografije, različne prototipe in končne izdelke. Ob tej priložnosti je podjetje Impakta Les izdelalo repliko stola Mosquito, ki še nikoli ni bil v redni proizvodnji.

»Že pred več kot desetletjem je v MAO prišla zbirka pohištva Nika Kralja, lani pa smo od družine Kralj prejeli še obsežno dokumentacijo. To izjemno količino gradiva je bilo treba sistematično obdelati. Eden od rezultatov je izbor del in dokumentacije, ki ga bomo jutri predstavili širši javnosti,« odgovarjata kustosinji Barbara Predan in Špela Šubic, na vprašanje, kaj ju je spodbudilo k pripravi razstave. Ideja o razstavi se je porodila že ob prvi dostavi gradiva v muzej, a takrat zaradi

NAJBOLJ BI

Posc
zasti
nepr
Barba
Vidic i
Feist/
23.01.
STANI

Prvi
ljubl
drug
Ba. P.
ENERG

VIDE
sadn
Roma
Mave
VRT II

finančnih zapletov ni bila uresničena. Tokrat sta bili sogovornici ob ponujeni priložnosti kot kustosinja za industrijsko oblikovanje v MAO in teoretičarka oblikovanja zelo zainteresirani, da še poglobita vedenje o Kraljevih izdelkih ter njegovem publicističnem opusu, in sta se zato podviga z veseljem lotili.

Med svetovnimi klasiki oblikovanja

Niko Kralj ni le legenda slovenskega industrijskega oblikovanja, temveč tudi njegov utemeljitelj. Sodi med najpomembnejše svetovne industrijske oblikovalce 20. stoletja, številni uvrščajo njegove izdelke v klasiko svetovnega oblikovanja. Inventivne rešitve, ki jih je Kralj uporabil pri oblikovanju pohištva in drugih izdelkov, so pripomogle k uveljavitvi slovenske pohištvene industrije in razvoju kulture bivanja v Sloveniji. Poleg načrtovanja izdelkov in proizvodnih programov, ki so zaznamovali domove in pisarne konec 20. stoletja, so pomembni tudi njegova prizadevanja za racionalizacijo proizvodnje in pionirski dosežki na področju izobraževanja oblikovalcev. Ustanovil in vodil je Inštitut za oblikovanje na fakulteti za arhitekturo v Ljubljani, v okviru katerega je izpeljal več deset raziskovalnih nalog in prispeval k razvoju teorije oblikovanja. Pomemben pečat je pustil tudi v tovarni Stol v Kamniku, kjer se je kot mlad diplomant fakultete za arhitekturo zaposlil leta 1952 in v razmeroma kratkem obdobju osmih let zaživel v vsem svojem potencialu. Istega leta je izdelal stol Rex, ki je pred kratkim dobil svoje stalno mesto tudi v danskem Muzeju oblikovanja (Designmuseum Danmark). To je tretja uvrstitev v stalne zbirke muzejev po svetu, imajo ga tudi v zbirki Muzeja sodobne umetnosti v New Yorku (MoMA) in Museumsquartieru na Dunaju.

Ob vsem tem se postavi vprašanje, ali ima Niko Kralj s svojim oblikovanjem pri nas mesto, ki ga zasluži. »V glavah oblikovalcev gotovo, v zavesti splošne javnosti pa ga počasi pridobiva. Dejstvo je, da je njegov Rex eden redkih slovenskih oblikovalskih izdelkov, ki ga pozna skoraj vsa domača splošna javnost in pozna celo ime avtorja. Takih izdelkov je resnično malo. Razstava in knjiga pa upava, da bosta to znanje še dodatno osvetlili in poglobili odnos do izjemno kakovostnih slovenskih izdelkov, ki so nastajali v drugi polovici 20. stoletja. Gre namreč za izdelke, ki žal prevečkrat končajo na kosovnem odpadu,« odgovarjata sogovornici. In katera njegova dela si še

zaslužijo vsaj tako pozornost kot Rex? Zagotovo stola Lupina in 4455, menita kustosinji: »Zadnjega je celo britanski teoretik in zgodovinar oblikovanja Jonathan M. Woodham prepoznal kot prvi pravi primer

industrijskega oblikovanja pri nas. In veseli naju, da stol 4455 v zadnjem času spet postaja priljubljen.«

To je prva preglednejša razstava znanih in manj znanih Kraljevih del. In zakaj ni bilo že prej takšnega projekta? »Na splošno lahko ugotovimo, da so pregledne razstave, ki bi v ospredje postavljale življenjsko delo posameznega slovenskega oblikovalca ali oblikovalke, izjemno redke. In so zato, vsaj po najinemu mnenju, še toliko bolj dragocene. Pomembno je, da v ospredje potisnemo posameznike, ki so z odličnim delom gradili in še vedno gradijo naše okolje in nam, ne da bi se mi tega zares zavedali, lajšajo vsakdan. Prav to želiva pokazati s Kraljevo razstavo. Osvetliti želiva delo oblikovalca, čigar izdelki so bili povsod okoli nas, pa tega sploh nismo vedeli,« odgovarjata kustosinji. Dejstvo je, dodajata, da številnim sodobnim stolom ne uspe doseči enake stopnje udobja, kot smo ga bili vajeni po vseh čakalnicah s Kraljevimi lupinami. »To je stol, ki je do zadnjega vijaka premišljen in maksimalno racionalen. Ali kakor bi to opisal Kralj, očiščen je vsega balasta, hkrati pa mu ni več ničesar mogoče odvzeti. Gre za stopnjo popolnosti, ki jo je Kralj prepoznal v naravi in se pri njej vse življenje navdihoval,« še pravita kustosinji.

Da je nastala razstava, je bilo treba pregledati ogromno gradiva, in pri tem delu sta Barbara Predan

NAJBOLJ KO

**Eden
neko
rad**

Karine
27.02.
STANI

**Skor
elekt**

Barba
31.01.
ENERG

**Naši
ki ga**

K. Ž.,
STANI

ZADNJI KO

**Topl
skor
za o**

Barba
Nema
Primc
ENERG

Stan

in Špela Šubic odkrili več doslej spregledanih biserov. Nekateri bodo zdaj tudi na ogled. »Zagotovo je bilo tudi za naju izjemno zanimivo odkriti, kaj vse je Kraljevo. Priznava, da sva bili še sami kar nekajkrat presenečeni nad izdelki, ob katerih sva odraščali, pa nisva vedeli, da za njimi stoji pronicljivi um Nika Kralja,« pripovedujeta sogovornici.

Ob razstavi tudi knjiga

Ob razstavi bo izšla tudi knjiga z istim naslovom Niko Kralj, neznani znani oblikovalec, v kateri bo objavljen izbor Kraljevih besedil. »Že prej sva poznali kar nekaj njegovih besedil, toda ob razkritju, da jih je napisal več kot 140, sva bili tudi sami prijetno presenečeni. Temu delu sva zato namenili precejšen del raziskave. In manjši izbor doslej še neobjavljenih besedil bomo prvič natisnili prav v omenjeni knjigi,« pojasnjujeta kustosinji. Izbor člankov pospremi bogat slikovni izbor številnih njegovih znanih in manj znanih del, dopolnita pa ga še dva strokovna članka, ki Kralja postavljata v širši družbeni kontekst ter kritično obravnavata njegovo delo in misel.

SERVISNE POVEZAVE

[Priporoči](#)

0

[RSS](#)
[Natisni](#)
[Tweet](#)

0

[Pošlji prijatelju](#)

KOMENTARJI

 Vaše ime *

 E-mail naslov (ni viden javnosti) *

 Domača stran

Pred oddajo obrazca morate odgovoriti na spodnje vprašanje.

the

Vnesi dve besedi:

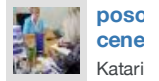
KOMENTIRAJ

Bimbo

20.12.2011 - 10:09

V MAO Kralj, v MoMA niko i ništa!? (<http://bimbo.blog.si/ol.net/2011/12/15/>)

V dveh letih že druga knjiga o Kralju?! (http://www.nikokralj.si/si/kolofon_niko_kralj.htm)

poscene
Katari
13.01.
STANI

VIDE
nagr
fasa
K. Ž.,
14.12.
GRAD

Facebook
Twitter